

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 22. september 2023
(OR. en)

13202/23

SOC 626
EMPL 446

MÄRKUS

Saatja:	Eesistujariik
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Euroopa sotsiaalkaitstesüsteemide konsolideerimine ja tugevdamine – Poliitiline mõttevahetus

Delegatsioonidele edastatakse eespool nimetatud teemat käsitlev eesistujariigi suunisdokument tööhõive, sotsiaalpoliitika, tervise- ja tarbijakaitseküsimuste nõukogu (EPSCO) 9. oktoobri 2023. aasta istungil peetava poliitilise mõttevahetuse jaoks.

Euroopa sotsiaalkaitstesüsteemide konsolideerimine ja tugevdamine

Poliitiline mõttevahetus

Viimased kriisid ning eeskätt pandeemia ja Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tingitud inflatsioon on näidanud, et on tungivalt vaja võtta selliseid poliitikameetmeid, mis annavad kohe tulemusi, leevendamaks leibkondade sissetulekute vähenemist. Need poliitikameetmed peaksid keskenduma kõige haavatavamatele, vältides seega sellist püsivat negatiivset mõju, mis süvendab ebavõrdsust, piirab võimalusi ja lõppkokkuvõttes aeglustab majanduskasvu keskpikas ja pikas perspektiivis.

Selleks, et asjakohaselt käsitleda olukorra algpõhjusteks olevate ühiskondlike ja majanduslike muutuste sotsiaalset mõju, ei piisa aga ainuüksi kõnealuse probleemi lahendamisele suunatud kiirest ja sihipärasest reageerimisest. Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava tulemuslik rakendamine nõuab aktiivset tööd nimetatud algpõhjusteks olevate struktuursete väljakutsete ühiskondlike tagajärgedega, näiteks digi- ja rohepöördega seotud väljakutsete omadega.

Kuigi need muutused pakuvad Euroopa kodanikele olulisi võimalusi, võivad need kaasa tuua ka ebavõrdsuse suurenemise, näiteks digilõhe või energiaostuvõimetuse osas. Sotsiaalpoliitika peab piisavalt selliseid olukordi ära hoidma ja nendega tegelema.

Sellega seoses on liikmesriigid vastu võtnud või asunud rakendama järgmisi meetmeid: oma sotsiaalkaitstesüsteemide reforme, näiteks töötushüvitiste reforme; ajutisi erandeid sotsiaalkindlustusmaksetest, mis on mõnikord seotud ümberõppega; lahendusi sotsiaalkaitse erinevustele, parandades iseenda tööandjate ja haavatavate rühmade sotsiaalkaitset. Siiski on nende rühmade hõlmatus liikmesriigiti väga erinev.

Nende kriiside mõju leevendamisele on samuti kaasa aidanud miinimumsissetuleku tagamise kavade konsolideerimine. Tuginedes hiljuti vastu võetud nõukogu soovitusel, on liikmesriigid eeskätt teinud nende jõupingutuste olulise osana tööd selle nimel, et laiendada miinimumsissetuleku tagamise kavade katvust, vähendada seda liiki hüvitiste madalat kasutamismäära ning tagada sotsiaal- ja tööturumeetmete vastastikune täiendavus.

Lisaks rahaliselt toetamisele tuleks inimesi saata ja juhendada, et saavutada täielik kaasamine ühiskonda nii sotsiaalsete kui ka tööalaste küsimuste puhul, võimaldades neil integreeruda ja osaleda võrdsete õiguste ja võimalustega.

Mõned liikmesriigid on kasutanud tähelepanuväärselt liidu vahendeid, näiteks taasterahastut „NextGenerationEU“ ja struktuurifonde, et saavutada need eesmärgid oma riiklike reformikavade raames. Ent lühiajalistest meetmetest ei piisa ning liikmesriigid peavad kasutama keskpikka ja pikka perspektiivi arvestavat lähenemisviisi. Seepärast on mõned liikmesriigid hakanud mõtlema sellele, kui oluline on sotsiaalvaldkonna investeringutest saadav kasu ja kuidas tagada nende asjakohane maksualane kohtlemine.

Kõnealuse konsolideerimise edendamise ja Euroopas sotsiaalkaitse tugevdamise nimel on vaja parandada sotsiaalkindlustussüsteemide vajaduste koordineerimist, et reageerida töömaailmas toimuvatele muutustele. Seetõttu on pidev osalemine läbirääkimistel, mida peetakse ettepaneku üle vaadata läbi sotsiaalkindlustuse koordineerimise määrus, äärmiselt oluline.

Uus tegelikkus töömaailmas, näiteks seoses nn diginomaadide ja kaugtööga, nõuab praegu, et Euroopa Liit kaaluks selle mõju sotsiaalkindlustuse koordineerimisele, kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramise kriteeriumidele ja erinevatele sotsiaalkindlustusliikidele.

Seda silmas pidades on sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise halduskomisjoni ajutine töörühm esimese sammuna keskendunud sellistele kaugtöötajatele, kes töötavad regulaarselt muus liikmesriigis kui see, kus asub nende tööandja, et pakkuda välja konkreetseid viise taoliste olukordade käsitlemiseks. Sellegipoolest võib järgmise õigusloometsükli jooksul olla vaja võtta rohkem meetmeid liidu tasandil.

Samal ajal muudab digitehnoloogia seda, kuidas institutsioonid suhtlevad. Liikmesriigid otsivad uusi viise, kuidas parandada teabevahetust institutsioonide, kodanike, ettevõtjate ja ametiasutuste vahel. Sotsiaalkaitse tuleviku üle arutlemisel tuleb arvesse võtta digivahendeid ja tehisintellekti, peamiselt vahendina, millega edendada sotsiaalkindlustusõiguste kasutamist ning tugevdada pettuste ja kuritarvituste vastast võitlust. Komisjoni hiljutises teatises „Sotsiaalkindlustuse koordineerimise digiüleminek: vaba liikumise hõlbustamine ühtsel turul“ antakse ülevaade olemasolevatest algatustest ja pakutakse välja konkreetseid meetmeid, mille abil liikuda digitaalselt lõimituma sotsiaalkindlustuse koordineerimise süsteemi suunas.

Ministritel palutakse eeltoodut arvesse võttes ja oma riigi kogemustele tuginedes kaaluda järgmisi küsimusi:

- *Millist mõju avaldavad sotsiaalkaitse süsteemidele COVID-19 pandeemia põhjustatud muutused, Venemaa Ukraina-vastasest agressioonisõjast tingitud inflatsioon ning rohe- ja digipöörde, millega meie ühiskonnad praegu silmitsi seisavad? Millised on sotsiaalkaitse edendamise prioriteedid?*
- *Üks edasimineku sotsiaalkaitse valdkonnas oli piisavat miinimumsissetulekut käsitleva nõukogu soovitus vastuvõtmine. Millised on peamised õppetunnid, mis on saadud asjaomaste kavade rakendamisel riiklikul tasandil? Kuidas saaks sotsiaalkaitset laiendada kõige haavatavamatele rühmadele?*
- *Kas uued tehnoloogiaalased saavutused, eelkõige tehisintellekt, aitavad kõrvaldada sotsiaalkindlustuse koordineerimisel esinevaid takistusi ja hõlbustada haldusasutuste vahelist suhtlust liidus? Kas on kogemusi, mida saaksite jagada seoses uuendusliku tehnoloogia kasutamisega sotsiaalkaitse tugevdamiseks?*